

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวด้านเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง กิจการหรืออุตสาหกรรมบางประเภทมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของสังคม ชุมชน และโลกอย่างชัดเจน เพราะหากเกิดการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นเท่าไร ปัญหาด้านมลพิษก็เพิ่มสูงขึ้นมากเท่านั้น รวมถึงส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยา ทำให้เกิดแนวคิดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของภาคอุตสาหกรรม โดยเน้นการสร้างสมดุลระหว่างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการรักษาระบบนิเวศไปพร้อมๆ กัน เพื่อคนรุ่นหลังจะได้มีชีวิตที่ดีขึ้น อันเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วยการสร้างความมั่นคงทางระบบนิเวศ (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, 2554: ออนไลน์)

ดังนั้นจึงมีการรณรงค์ส่งเสริมให้กิจการทั้งภาคธุรกิจและที่มิใช่ภาคธุรกิจ ให้ประกอบกิจการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมตามทิศทางสากลอย่างมีคุณธรรม เพื่อสร้างคุณค่าและประโยชน์สุขแก่กิจการ ผู้มีส่วนได้เสีย สังคม สิ่งแวดล้อมและประเทศชาติ และเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ในการดำเนินกิจการเพื่อผลกำไรและการเจริญเติบโตที่ยั่งยืน (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, 2555: ออนไลน์) โดยเฉพาะตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้จัดตั้งสถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility Institute: CSRI) เพื่อส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (Corporate Social Responsibility: CSR) เพิ่มมากขึ้น และได้วางกรอบงานที่จะจัดทำรายงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (CSR Report) เพื่อเป็นรายงานประจำปีของตลาดหลักทรัพย์ โดยตลาดหลักทรัพย์ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมแนวคิดและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมแก่องค์กรในตลาดทุน (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, 2553ก: ออนไลน์) โดยปัจจุบันผู้ลงทุนได้ให้ความสำคัญในการเลือกลงทุนในบริษัทจดทะเบียนที่มีการดำเนินกิจการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม การเปิดเผยข้อมูล

ความรับผิดชอบต่อสังคม จะทำให้ผู้ลงทุนมีข้อมูลสำคัญที่ชัดเจนและถูกต้องเกี่ยวกับกลยุทธ์และการดำเนินงานเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนมากขึ้น ขณะที่บริษัทจดทะเบียนก็จะได้ประเมินตนเองว่ามีกระบวนการทำงานใดบ้างที่ยังต้องปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้สามารถบริหารจัดการธุรกิจได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและเติบโตอย่างยั่งยืน ดังนั้นผู้นำธุรกิจในปัจจุบันส่วนหนึ่งเห็นถึงประโยชน์ของการจัดทำรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม (สถาบันไทยพัฒนา, 2556: ออนไลน์)

สำหรับในประเทศไทย มีการศึกษาวิจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (พฤษภา พึงจิตต์ประไพ, 2551) โดยศึกษาปัจจัยทางด้านคุณลักษณะของบริษัท ได้แก่ ขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างการเงิน โครงสร้างกรรมการอิสระ ความสามารถในการทำกำไร ความสามารถในการก่อหนี้หรือชำระหนี้ และประเภทสำนักงานสอบบัญชี โดยใช้รายงานประจำปี 2549 ซึ่งผลการศึกษาพบว่าขนาดของกิจการ ประเภทสำนักงานสอบบัญชี และความสามารถในการทำกำไร มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยดังกล่าว ทั้งนี้การศึกษาของพฤษภา พึงจิตต์ประไพ (2551) วัดค่าระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมโดยกำหนดรายการที่ควรเปิดเผยด้านสังคมตามกรอบแนวคิดการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม (ประจิตร หาวีตร และคณะ, 2547) และแนวคิดการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (ศุภมิตร เตชะมนตรีกุล, 2542) ซึ่งประกอบด้วย ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติตามกฎหมาย ตรวจ ติดตาม และประเมินสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อพลังงาน ความรับผิดชอบต่อทรัพยากรบุคคล ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์และบริการ และความรับผิดชอบต่อชุมชน

แต่อย่างไรก็ตามการศึกษานี้แตกต่างจากการศึกษาของพฤษภา พึงจิตต์ประไพ (2551) 4 ประการ ได้แก่ (1) การศึกษานี้วัดระดับการเปิดเผยข้อมูลตามแนวคิดของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ และแนวคิดของ Intergovernmental Working Group of Experts on International Standards of Accounting and Reporting: ISAR (ผู้เชี่ยวชาญมาตรฐานการบัญชีและการรายงานระหว่างประเทศ) ในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนสิ่งแวดล้อมและหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม (2) การศึกษานี้ได้ขยายขอบเขตประชากรไปยังกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากพฤษภา พึงจิตต์ประไพ (2551) ศึกษาเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างเท่านั้น (3) การศึกษานี้ได้เพิ่มตัวแปรในการศึกษา ได้แก่ อายุของบริษัท และการรับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 เพราะจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า อายุของบริษัทมีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม บริษัทที่มีอายุการดำเนินกิจการมายาวนานจะมีการเปิดเผยข้อมูลต่อผู้ใช้ข้อมูลจำนวนมาก เนื่องจากบริษัทดำเนินกิจการมายาวนานทำให้ได้

เรียนรู้และเข้าใจว่าข้อมูลอะไรที่ควรมีการเปิดเผยให้แก่ผู้ใช้ข้อมูลได้ทราบอย่างครบถ้วนมากกว่า บริษัทที่เพิ่งดำเนินกิจการ (Zoyza และ Wijewardena, 2003) ส่วนการรับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 มีวัตถุประสงค์เพื่อวางมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม และแนะนำหน่วยงานต่างๆ ในเรื่องของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environment Management System: EMS) ซึ่งสามารถรวมเข้ากับระบบบริหารอื่นๆ ของหน่วยงานเพื่อที่จะช่วยให้หน่วยงานเหล่านั้นประสบความสำเร็จในเรื่องของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมพร้อมไปกับความสำเร็จทางธุรกิจ การได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 มีผลต่อการกำหนดรูปแบบการเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด (จักรพันธ์ จินดาวงศ์, 2547) และ (4) การศึกษานี้ตัดตัวแปรในการศึกษาออก 1 ตัว คือ ความสามารถในการก่อนหรือชำระหนี้ คำนวณจากอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม เพราะมีความคล้ายคลึงกับโครงสร้างเงินทุน คำนวณจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อันเป็นการวัดความสามารถในการจัดหาเงินทุน

ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาตัวแปรอันได้แก่ ขนาดของกิจการ โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างการเงิน โครงสร้างกรรมการอิสระ ความสามารถในการทำกำไร ประเภทสำนักงานสอบบัญชี อายุของบริษัท และการรับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่มีสนใจในการศึกษาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

เนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยได้แก่ ขนาดของบริษัท อายุของบริษัท โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างกรรมการอิสระ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ประเภทสำนักงานสอบบัญชี และการรับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000

1.4 นิยามศัพท์

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูล หมายถึง ปัจจัยที่อาจจะส่งผลกระทบต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ขนาดของบริษัท อายุของบริษัท โครงสร้างการเป็นเจ้าของ โครงสร้างกรรมการอิสระ โครงสร้างเงินทุน ความสามารถในการทำกำไร ประเภทสำนักงานสอบบัญชี และการรับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000

การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลตามแนวปฏิบัติในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และตามแนวทางปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนสิ่งแวดล้อมและหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมของผู้เชี่ยวชาญมาตรฐานการบัญชีและการรายงานระหว่างประเทศ (Intergovernmental Working Group of Experts on International Standards of Accounting and Reporting: ISAR)

ระดับการเปิดเผยข้อมูล หมายถึง คะแนนการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมายถึง บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ภายใต้การกำกับดูแลโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เพื่อแลกเปลี่ยนซื้อขายตราสารทุนที่ขึ้นทะเบียนไว้ และเพื่อให้สามารถระดมเงินทุนเพิ่มเติมจากสาธารณะได้โดยสะดวก

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในการศึกษาต่อไป